הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

תוכן עניינים

א. האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל 1

ב. ליהדר ביובל ירושה ומתנה 2

ג. וכן השותפין שחלקו אחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב שכנגד הכלב אסורין שעם הכלב מותרים 3

ד. הכל נכנסין לדיר להתעשר חוץ מן כלאים וטרפה ויוצא דופן ומחוסר זמן והיתום ואיזהו יתום כל שמתה אמה [או] שנשחטה ואח"כ ילדה 4

ה. שור או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה כי יולד פרט ליוצא דופן והיה שבעת ימים פרט למחוסר זמן תחת אמו פרט ליתום 6

ו. שלש גרנות למעשר בהמה בפרס הפסח ובפרס העצרת ובפרס החג 7

ז. ואי אפשר לעשר ביום טוב 8

ח. כל הנולדים מאחד בתשרי עד עשרים ותשעה באלול הרי אלו מצטרפין חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ר"ה אינן מצטרפין 8

דף נז.

א. האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל

כבר התבאר במסכת ב"ב דף קלט. ולעיל דף נב: שהאחין[1] שחלקו כלקוחות הן[2] ומחזירין זה לזה חלקו ביובל[3]. לא תבטל חלוקתן מכמות שהיתה[4].

---

[1] רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יא הלכה כ

[2] משום דקי"ל דבדאורייתא אין ברירה וחיישי' שמא כל א' נטל חלק חברו והוי כלוקח וחייב להחזיר לו מספק דספק דאורייתא לחומרא כנו שהתבאר בביצה לו:

[3] היינו שמחזיר חלק שנטל ונוטל החלק שכנגדו

[4] היינו שאין נשאר כך אלא אח"כ חוזרין וחולקין כבתחלה שהרי ספק הוא שמא אין ברירה ולא הוצרכו רק לקיים מצות חזרה ואח"כ חוזרין ונוטלין כבתחלה ונראה דכל שנת היובל אין נוטלין מתחלה אלא תהי' בין שניהן מספק שהרי א"א למכור כל שנת היובל כנ"ל הי"א ואם יחזיר יצטרך מיד להחזיר שוב אלא אחר היובל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

וכן הבכור שנטל פי שנים, והמייבם אשת אחיו שיורש חלק אחיו מחזיר ביובל חלק שנטל ונוטל החלק שכנגדו[5]. וי"א[6] שהבכור א"צ להחזיר חלק הבכורה מכיון שלא נטלו האחין כנגדו אינו כלוקח.

אבל היורש[7] את אשתו, אעפ"י שירושת הבעל מדבריהם[8], עשו חזוק לדבריהם כשל תורה[9] ואינו מחזיר ביובל[10].

ב. ליהדר ביובל ירושה ומתנה

עוד התבאר שם הנותן שדהו[11] מתנה הרי זו חוזרת לו ביובל[12] שנאמר (ויקרא כה פסוק יג) בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ לרבות את המתנה. וי"א[13] דמתנת רבים אינה חוזרת ביובל

המפקיר את שדהו[14] וזכה בה אדם מחזיר לבעלים ביובל ואם לא זכה בה אדם צ"ע אם חוזרת לבעלים מיהו הפקר ב"ד אינו חוזר ביובל.

יחזרו ויתחלקו כבתחלה ולכאו' אפי' מסכימים שניהן שלא להחזיר לא מהני דהא מצוה עליהן להחזיר מספק כמו בכל מכירה דלא מהני תנאי. דרך אמונה שם צט

[5] עד אחר היובל ואח"כ חוזר ונוטל חלקו כבתחלה שני החלקים וכנ"ל.

[6] ר"י מיגש כאן וצ"ע א"כ מאי פריך בבכורות נ"ב ב' מדתנן אלו שאין חוזרין ביובל הבכורה

[7] רמב"ם שם הלכה כא

[8] רבנו לשיטתו שפסק בפי"ב מאישות ה"ט דירושת הבעל מדבריהם אבל הרבה ראשונים פסקו דירושת הבעל מדאורייתא ולפ"ז אצ"ל דעשו חיזוק כשל תורה

[9] היינו כירושה של בן אחד שאינה חוזרת ביובל כנ"ל ומשמע שאפי' אם היו להאשה עוד אחיות וחלקה אתם דלא עדיף הבעל מהאשה אפ"ה הפקירו ב"ד שלא יצטרך להחזיר כלל.

[10] "מ כ"ז שהיא חיה לכאו' צריכה להחזיר לאחיותיה וחוזרת ונוטלתה. דרך אמונה שם קו

[11] רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יא הלכה יט

[12] כתב במנ"ח מצוה שלט אבל מותר לו לפדות תוך ב' שנים מדעת הלוקח אבל בע"כ אין פודה אף לאחר ב' שנים וה"ה שאין הקרובים גואלים בע"כ אבל הר"ש משנ"ן כתב דקרובים גואלים בע"כ ויתנו מחיר השדה ולפ"ז ה"ה שהוא גואל בע"כ ולפ"ז י"ל דאסור לו לגאול תוך ב' שנים כדין מכר.

[13] רעק"א כאן בשם הרד"ק והיינו שרבים נתנו לו ע"ש. במאירי ב"ב קל"ט ב' ע"ש מסופק אם מתנת שכיב מרע ג"כ חוזרת ביובל

[14] חזו"א בכורות סי' כ"ז סק"א וכ"כ בתשו' יהודא יעלה ח"ב סי' רל"ז ועי' בזה בקה"י שביעית סי' ב' וזה דלא כעולת שלמה ערכין ל"א ב' ע"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

בע"ח שגבה[15] שדה בחובו וכן נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כולן חוזרין ביובל. המחליף שדה בחברו חוזרת ביובל[16].

ג. וכן השותפין שחלקו אחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב שכנגד הכלב אסורין שעם הכלב מותרים

כבר התבאר לעיל דף נו: שאתנן זונה[17] ומחיר כלב אסורין[18] לגבי המזבח והמקריב אחד מהן או שניהן כאחד לוקה אחת שנאמר (דברים כג פסוק יט) לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ

אי זה הוא מחיר[19] כלב זה האומר לחבירו הא לך טלה זה תחת כלב זה, וכן אם החליף כלב בכמה בהמות או עופות וכיוצא בהן כולן אסורות למזבח.

שני שותפין[20] שחלקו זה לקח עשרה טלאים וזה לקח תשעה וכלב אחד, שעם הכלב מותרין אבל העשרה שכנגדו כיון שהם תחליף הכלב, אם יש אחד מהם שדמיו שוים כשווי דמי הכלב או יתר על דמי הכלב מוציאו מן העשרה כנגד הכלב[21] והוברר הדבר שזהו כנגד הכלב, ויהיה מחירו ואסור למזבח,

---

15 עי' תוספתא ספ"ו דבכורות

16 ס' המפתח בשם חקרי לב ופשוט מהא דהאחין שחלקו

17 רמב"ם איסורי המזבח פ"ג ה"ז

18 והקטרה צריך כזית (מנחת חינוך מצוה תקעא אות ב)

19 רמב"ם פסולי המזבח פ"ד הט"ז

20 רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה יז

21 ואע"ג שאין ברירה וא"כ איננו יודעים איזהו האיסור וליתסרו כולם מספק כתב בערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נו סעיף כח שני טעמים א. דאתנן ומחיר וודאי אסרה תורה ולא ספק וכמו שמצינו גבי איסור ממזר שרק וודאי אסרה תורה ולא ספק ב. דהרמב"ם לשיטתו דספק דאורייתא לחומרא מדרבנן ובדרבנן יש ברירה. ערוך השלחן העתיד, ובערוך השלחן יורה דעה סימן רכו סעיף נד כתב טעם אחר באמת א"צ לזה לפי דין תורה דאף אם אין ברירה הא אין כאן אלא תערובות ומן התורה חד בתרי בטיל אלא דמדרבנן בע"ח חשיבי ולא בטלי כמ"ש בסי' ק"י ולפ"ז הא דאמר ואי אמרת יש ברירה אינו אלא משום דמדרבנן אסור ולא מן התורה ולכן מתרץ דהאי משהו משיך ואתי בכולהו כלומר דאפילו בדרבנן דקיי"ל דיש ברירה ג"כ אסור בכה"ג דאין זה דרבנן אלא דאורייתא משום דאין כאן ביטול בהיתר דהם כולם איסור משום דהמשהו נמשך בכולהו מיהו עכ"פ לדידן באחד שוה כנגד הכלב ג"כ מותר דמן התורה מותר דנהי דאין ברירה הא האיסור בטל ברוב והוי כולו היתר ומדרבנן מותר דנהי דמדרבנן אין ביטול אמנם בדרבנן יש ברירה ולפ"ז דברי הרמב"ם א"ש כמן חומר דכשמוציא אחד מהם הותרו כולם בין מן התורה מטעם ביטול בין מדרבנן מטעם ברירה. ועיין הר המוריה שם כתב כעין זה עיין שם בתוס' ר' עקיבא איגר שתירץ דמדאורייתא ברובא בטיל ורק משום דבע"ח חשיבי ומדרבנן לא בטיל ובדרבנן יש ברירה יעו"ש היטיב ובמעשה רקח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

ושארן מותרים, ואם כל אחד ואחד מהן דמיו פחותין מדמי, הכלב הרי העשרה כולן אסורים. שהרי בכולם מעורב כנגד מחיר הכלב. וי"א[22] שכולם אסורים בין שוים יותר פחות או כמחיר הכלב, שאין אומרים הוברר הדבר באיסור דאורייתא.

אם יש רק טלה אחד שדמי שויו הוא כדמי הכלב או יותר, והשאר פחותים מדמי הכלב אותו אחד מוציאו לכו"ע כנגד הכלב הוא כיון דהוא רק בדומה להכלב, ואסור למזבח והשאר מותרים[23].

ד. הכל נכנסין לדיר להתעשר חוץ מן כלאים וטרפה ויוצא דופן ומחוסר זמן והיתום ואיזהו יתום כל שמתה אמה [או] שנשחטה ואח"כ ילדה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עח. למרות שהכל נכנסין[24] לדיר להתעשר[25], מעשר בהמה, בין תמימים בין בעלי מומין, וכל איסורי מזבח, ואפילו רובע

הלכות מעשר פרק ז הלכה א כתב תי' אחר וז"ל ואני הצעיר עם כי אין בביתי לחם ולא שמלה נראה לענ"ד דהדברים פשוטים ונכונים ותמיהני על הרבנים הנ"ל איך לא השגיחו בדברי התוס' שם בשלהי תמורה שכתבו בשם מוהרמ"ד ז"ל כלל גדול בדין זה דודאי כל דבר שהוברר האיסור מתחילה ואח"כ נתערב בהיתר לא סמכינן אברירה כיון שתערובתו היה באיסור אבל הני תערובתו בהיתר כי האיסור לא היה מבורר קודם תערובתו ולאחר התערובת נולד האיסור אז סמכינן אברירה ע"כ. הרי דלא שייך ברירה אלא כשהאיסור קודם התערובת משא"כ כאן שע"י התערובת נולד האיסור וכן זכיתי ומצאתי שנראה שכן הבין התוס' יום טוב ז"ל ונוסף גם הוא הרב חיים אבועלפיה ז"ל בס' עין החיים פרשת כי תצא דף קכ"ה

[22] תוספות תמורה ל ע"א ד"ה ואידך לישתרו לדעת ר"ת וז"ל שם על דין זה "פירוש מטעם ברירה והשתא ניחא לפר"י דפסק הילכתא בכולי הש"ס דיש ברירה אבל לר"ת דפסק הילכתא דאין ברירה היכי פריך כ"כ בפשיטות ואידך לישתרו וי"ל משום דאיכא תנאי דאית להו ברירה פריך ליה ממתני' דלא כוותיה מיתוקמא"

[23] ובזה נראה דגם התוס' יודו בזה. ערוה"ש העתיד שם

[24] רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה יד

[25] שמצות עשה להפריש אחד מעשרה מכל בהמות טהורות שיולדו לאדם בכל שנה ושנה, ואין מצוה זו נוהגת אלא בבקר וצאן בלבד שנאמר וכל מעשר בקר וצאן וגו'. ודין מעשר בהמה שיהיה נשחט בעזרה וזורקין את דמו זריקה אחת כנגד היסוד ומקטירין אימוריו, ושאר הבשר נאכל לבעלים בירושלים כשאר קדשים קלים ואין לכהנים בו כלום אלא כולו לבעלים בפסח, ואם היה בעל מום בין שנפל בו מום בין שהפרישו בתחלה במומו הרי זה נאכל בכל מקום. שם הלכה א ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

ונרבע ומוקצה ונעבד ומחיר ואתנן וטומטום ואנדרגינס[26], מכל מקום הכלאים והנדמה[27] , והטריפה[28], ויוצא דופן, ומחוסר זמן, כשם שפסול לקרבן, כך פסולים למעשר. פטורין מן המעשר

וכן היתום[29] שמתה אמו או נשחטה עם לידתו אינו מתעשר, ודברים אלו מפי השמועה הם.

וכבר התבאר במסכת זבחים דף יב. שמצות עשה[30] להקריב כל הקרבנות מיום השמיני והלאה שנאמר (ויקרא כב פסוק טז) וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה, וכל שבעת הימים[31] נקרא מחוסר זמן, ואף על פי שמחוסר זמן פסול, אם עבר והקריבו אינו לוקה מפני שהוא לאו הבא מכלל עשה ולא נרצה הקרבן.

ואסור להקדיש מחוסר זמן[32], והמקדיש[33] מחוסר זמן ה"ז כמקדיש בעל מום עובר ואינו לוקה.

---

[26] התוס' יום טוב ז"ל הקשה על רבינו שלא הוציא האנדרוגינוס דהוי בריה בפני עצמו כחכמים והניחו בצ"ע עיין שם אמנם בכמה מקומות מצינו לרבינו שפוסק שהאנדרוגינוס ספק הוא עיין להרב לח"מ ז"ל פ"ג דהל' אישות. מעשה רקח שם.

[27] ולכאורה הנדמה מכיון שפסולו כבעל מום כמו שהתבאר מהמשנה למלך, אם כן לכאורה כשר למעשר אולם בבכורות נז ילפינן ליה מאו עז פרט לנדמה ועיין בחי' הגר"ח החדש על הש"ס (בכורות יב.) שכתב נמי דנפק"מ לענין מעשר בהמה שחל אף על בעל מום, אבל מטעם נדמה לא חל דהוי כבלאים ויוצא דופן.

[28] כתבו התוס' בפרק ראשית הגז (דף קל"ו) דאפשר דאפילו נחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה שהיא כשירה אפ"ה אינה נכנסת לדיר להתעשר משום דאינה עוברת ובפ"ט דבכורות (דף נ"ז) כתבו דחשיבא עוברת כיון שאינה טריפה וכן הוא דעת רבינו ז"ל. מל"מ

[29] רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה יד

[30] רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג הלכה ח

[31] לכאורה דבריו סותרים מיניה וביה, דתחילה כתב מיום השמיני, ומשמע דבליל שמיני עדיין נקרא מחו"ז להקרבה, ובסוף דבריו כתב דבשבעת הימים נקרא מחו"ז, ומשמע דבליל שמיני כבר לא נחשב מחו"ז להקרבה, ואם כוונתו לדרשת ר' אפטוריקי דסוגיין, מדוע לא פירש דבריו, דשבעה ימים הוי מחו"ז להקדש ושמונה להקרבה, וצ"ע. וע"ע מנין המצוות ריש הל' אסוה"מ אות י' שכתב: "להקריב מיום השמיני והלאה, וקודם זמן זה הוא נקרא מחוסר זמן ואין מקריבין אותו", עכ"ל. ולשונו סתומה, האם "קודם זמן זה" כוונתו קודם ליום שמיני, וממילא ליל שמיני בכלל, או דכוונתו לתוך שבעת ימים וליל שמיני אינו בכלל. ובפשטות משמע טפי דכוונתו לתוך השבעת ימים.

[32] במל"מ שם תמה ולא ידעתי למה לא ביאר רבינו דכשם דאסור להקריב מחוסר זמן כך אסור להקדיש מחוסר זמן. ועיין הר המוריה שהביא מחלוקת בזה ועיין מעשה רקח שכתב וי"ל דאף דלא ביארו להדיא מ"מ מדכתב לקמן וכן המקדיש מחוסר זמן וכו' ואינו לוקה יש במשמעות לשון זה דמלקא הוא דלא לקי על ההקדש הא איסורא איכא, וכן משמע במרכה"מ

[33] רמב"ם שם הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובט' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

למרות שהמחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר, שהרי כעת פטורין מן המעשר, י"א שבליל שמיני נכנס לדיר להתעשר[34] ויש חולקים[35] שלילה מחוסר זמן הוא.

ה. שור או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה כי יולד פרט ליוצא דופן והיה שבעת ימים פרט למחוסר זמן תחת אמו פרט ליתום

כבר התבאר במסכת ב"ק דף עז: וחולין דף לח: ולעיל דף יב. שהכלאים פסולין[36] למזבח אף על פי שאין בהם מום שנאמר (ויקרא כב פסוק כז) שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד עד שיהיה כל מין ומין בפני עצמו לא שיהיה מעורב מכבש ועז, והרי הוא מי"ד האסורין למזבח.

הנדמה[37] אף על פי שאינו כלאים הרי הוא פסול למזבח, כיצד רחל שילדה כמין עז ועז שילדה כמין כבש, אף על פי שיש בו מקצת סימנין הואיל והוא דומה למין אחר פסול כבעל מום קבוע, שאין לך מום קבוע גדול מן השינוי. ונראה[38] שאם הקדישו או שחטו חייב משום לאו[39] שנאמר (ויקרא כב פסוק כ) כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ וגו' שהוזהרנו מהקדיש בהמה שיש בה מום לגבי המזבח, ולוקה על הקדשו כיון שע"י דיבורו יוצא מחול לקודש[40].

---

[34] בכס"מ על רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה יד הקשה מדוע לא הזכיר שליל שמיני נכנס להתעשר ועיין במעשה רקח שם שכתב "בגמרא אמרו ליל שמיני לקדושה ויום שמיני להקרבה והיינו לענין קרבן אבל לענין מעשר אף בליל שמיני הוא ראוי ורבינו כתב לקמן לפיכך הלוקח טלאים בתוך ז' ימי הלידה וכו' הרי שאחר ז' ימי הלידה הו"ל זמנו ואפילו בליל שמיני".

[35] במרכה"מ שם שכתב על קושית הכס"מ הנזכר, "ולק"מ דרב פפא אמר כן למ"ד לילה אין מחוסר זמן ועיין פ"ב מהל' חגיגה ה"ה בנטמא בלילה ובלח"מ שם דקי"ל לילה מחוסר זמן. והכ"מ שכח דברי עצמו פ"ג מהל' מחוסרי כפרה ה"ד עיין שם". וכעין זה כתב בהר המוריה שם.

[36] רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג הלכה ד

[37] רמב"ם שם הלכה ה

[38] עיין במשנה למלך שם שכתב "דבכלל בעל מום הוא"

[39] ל"ת צא וצב צג צד בסה"מ

[40] רמב"ם איסורי מזבח פ"א ה"ב ולהכי לא הוי לאו שאין בו מעשה שאע"ג שאינו אלא דיבור עכ"פ כיון שע"י דיבורו אתעביד מעשה שיוצא מחול לקודש חשיב יש בו מעשה ערוך השולחן העתיד שם סי' נ סעי' ד בשם הלח"מ ועיין מנחת חינוך מצוה רפה אות ד שכתב "ובאמת משכחת לה גם בלאו הזה דלא יהיה קדוש אלא במעשה ולוקין עליו, כגון שני שעירי יום הכיפורים שהגריל עליהם ואחד הוא בעל מום, ושם לא משכחת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

ומכך שנאמר שם כִּי יִוָּלֵד למדנו שיוצא דופן פסול לגבי מזבח[41], ומשנאמר וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים פרט למחוסר זמן.

תַּחַת אִמּוֹ פרט ליתום שנולד באפן טבעי אחר שנשחטה[42] אמו[43].

דף נז:

ו. שלש גרנות למעשר בהמה בפרס הפסח ובפרס העצרת ובפרס החג

קבעו חכמים[44] שלשה זמנים בשנה למעשר בהמה ומשיגיע זמן מהן אסור לו למכור או לשחוט מבהמות שנולדו עד שיעשר מעשר בהמה, ואם שחט הרי זה מותר.

ואלו הן השלשה זמנים[45]:

שיהיה קדוש בפה רק על ידי הגרלה, עיין ביומא מ' ע"ב הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת, וכן פסק הרמב"ם פ"ג מעבודת יום הכיפורים ה"ג דהגרלה מעכבת, א"כ אין לך מעשה גדול מזה, וקודם שהגריל בודאי אינו חייב משום בל תקדיש לדברי הכל כמבואר בתמורה ו' ע"ב, א"כ אם הגריל על בעל מום חייב מלקות משום בל תקדיש" ועיי"ש אות ה

[41] רמב"ם שם הלכה ד

[42] לאו לאחר השחיטה ממש נולד דא"כ היינו יוצא דופן אלא מיירי בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכדאיתא שם בחולין יעו"ש היטיב ועיין לקמן פ"ו מהל' בכורות הי"ד שם כתב רבינו מתה אמו ג"כ יעו"ש וע"ע מכילתא פרשת בא פי"ח ובמיצוי המדות שם יעו"ש היטיב משי"כ בזה שלדעת רבינו חמור בכור מקדשים וס"ל דבקדשים אינו פסול רק שנולד אחר שחיטה ולא בזה פירש למיתה וזה לחיים יעו"ש היטיב.

[43] מרן תמה למה לא כתב רבינו שמתה אמו יעו"ש וי"ל לפי מש"כ תוס' בחולין שם דבמתה ע"י מלאך המות הוולד מיית ברישא ולא יכול להיות חי אחר מיתת אמו רק בשנשחטה או נהרגה ע"י אדם יעו"ש היטיב אף דבתוס' ב"ב קמ"ב ב' ד"ה דהוא וכו' כתב דהיכא דנעקר הוולד לצאת יכול לחיות אחר מיתת אמו יעו"ש י"ל דרבינו לא ס"ל כן אמנם עיין בערכין ז' א' דאיתא התם דאשה שישבה על המשבר ומתה דמביאין סכין וקורעין את בטנה להוציא את הוולד ופירש"י התם דזמנין דהיא מייתא ברישא יעו"ש היטיב אמנם י"ל דרבינו מילתא דפסיקא והוה ורגיל להיות נקט ועיין ברש"י חולין נ"א ב' ד"ה דרך דופן וכו' מש"כ שם וקצ"ע יעו"ש היטיב וע"ע תוס' נדה מ"ד א' ד"ה איהו וכו'. הר המוריה שם.

[44] רמב"ם הלכות בכורות פרק ז הלכה ח

[45] פסק כר"ע דאמר הכי בפ' מעשר בהמה ובן עזאי אמר בעשרים ותשעה באדר. וא"ת הא בגמ' אמרינן דר"ע ובן עזאי פליגי דלר"ע אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר ורבינו ז"ל בפ"ח מהלכות קידוש החדש משמע דפסק כבן עזאי דבשנה מעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר וא"כ נראה דבריו סותרים למה שכתב כאן דפסק כר"ע. וראיתי שם המפרש שכתב דלא אמרו כן בגמ' אלא כשהיו מקדשין על פי הראייה אבל דברי רבינו ז"ל הם בזמן הזה שמקדשין על פי העיבור. והוכרח לומר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

חמשה עשר יום קודם הפסח וחמשה עשר יום קודם עצרת וחמשה עשר יום קודם החג, וכל זמן מאלו נקרא גורן מעשר בהמה.

נמצאת אומר שהגרנות של מעשר בהמה ביום אחרון מחדש אדר[46], וביום שלשים וחמשה מספירת העומר וביום אחרון מחדש אלול, ולמה קבעו הגרנות בימים אלו כדי שתהיינה הבהמות מצויות לעולי רגלים, שאף על פי שמותר למכור קודם שיעשר, היו נמנעים למכור עד שיעשרו ויעשו המצוה.

ז. ואי אפשר לעשר ביום טוב

אין מעשרין[47] מעשר בהמה ביום טוב אפילו שאינו קורא שם[48], משום שצריך לצבוע העשירי וצביעה אסורה ביום טוב.

ח. כל הנולדים מאחד בתשרי עד עשרים ותשעה באלול הרי אלו מצטרפין חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ר"ה אינן מצטרפין

כן משום קושיא אחרת דבפ"ק דר"ה אסיקו בגמ' דזימנין מלא וזימנין חסר ואיתותב מ"ד אדר הסמוך לניסן לעולם חסר. אבל מ"מ קשה מנא ליה לרבינו ז"ל דבזמן הזה אדר הסמוך לניסן לעולם חסר כיון דבגמ' דברו בזמן הראייה ולא דברו בזמן החשבון וכתב שם המפרש דשלחו למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם חסר היינו לפי החשבון. ותימה על דבריו דא"כ אמאי איתותב שם ממתני' הא מתני' לא איירי אלא ע"פ הראייה והא דמר עוקבא על פי החשבון וצ"ע. לח"מ שם

[46] היינו שהוא האחרון מחדש אדר כמו שמסיק רבינו ובחנם תמה הלח"מ ומש"כ דבעינן ט"ו יום טעמא נקיט למילתיה דלמה בעינן כך ביום האחרון מחדש אדר וע"ז כתב דבעינן ט"ו יום יעו"ש ועוד משום דקא פסיק כר' עקיבא לענין שבועות ולכן העתיק מתחלה דר"ע. הר המוריה שם

[47] כן מבואר בגמ' להלן דף נח. וצ"ע אמאי השמיטו הרמב"ם וצ"ע מה כונת העין משפט בצינו רמב"ם הלכות יום טוב פרק ד הלכה כו דהתם איירי בתרו"מ ואין טעמו משום צובע.

[48] דאם קורא שם היה מקום לאסור כשם שאסור להפריש תרו"מ אולם עיין תוד"ה ד"ה ואי אפשר להלן נח. שהכא אין משום איסור הפרשת תר"ומ ועוד אפשר לחלק דהכא אין בו משום תיקון שהרי מותרים גם בלא מעשר כדין מתנו"כ וגם מצד מקדיש אינו נאסר כיון שאין בו קנין דכולו נאכל לבעלים. ויעול לשחטו בבית המקדש ביום טוב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

כל הנולדים[49] באחד בתשרי עד עשרים ותשעה באלול מצטרפין[50], ומעשרין מאלו על אלו, נולדו חמשה טלאים בעשרים ותשעה באלול וחמשה באחד בתשרי אין מצטרפין, ילדו תולדות בתוך שנתן הרי היא ובתה נכנסים לדיר להתעשר.

---

[49] רמב"ם שם הלכה ו

[50] בפרק מעשר בהמה פליגי ר"מ אמר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ור' אלעזר ור"ש אמרו באחד בתשרי ופסק רבינו ז"ל כר' אלעזר ור"ש דהם רבים ועוד דהוי מחלוקת ואח"כ סתם במשנה דאמרו שם אח"כ כל הנולדים מאחד בתשרי עד כ"ט באלול הרי אלו מצטרפין והך אתיא כר' אלעזר ור"ש ולכך דחה רבינו ז"ל סתם משנה דבפ"ק דר"ה דאמר בתחלתה באחד באלול ר"ה למעשר בהמה. אבל ראיתי לסמ"ג שכתב בעשין רי"ב ואיזהו ר"ה שלהן כדתנן סתם מתני' דמסכת ר"ה בתחלתה באחד באלול ר"ה למעשר בהמה לפיכך אם נולדו ה' בכ"ט באלול וה' באחד בתשרי מצטרפין דרבינו נראה דפסק כר"מ. אבל מ"ש שאם נולדו ה' בכ"ט באלול וכו' קשה דאמאי נקט בכ"ט באלול ואחד בתשרי דזה לא שייך לומר אלא למי שאומר באחד בתשרי ר"ה. ואולי כונתו לאפוקי ממאי דאמר במתני' כל הנולדים מאחד בתשרי עד כ"ט באלול לכך הודיענו דאפילו נולד בכ"ט באלול ואחד בתשרי מצטרפין דאחד באלול ר"ה למעשר בהמה. לח"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu